

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ปัญหาของการรายงานข่าวเชิงสืบสวน กรณีศึกษาข่าวผู้ค้ายาเสพติดในหนังสือพิมพ์หลัก 4 ฉบับ. ผู้ศึกษาได้นำทฤษฎี โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคมไทย แนวคิดเกี่ยวกับการ วิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) การทำข่าวสืบสวน (Investigative Reporting) แนวคิดความเป็นกลางของสื่อมวลชน (Objective Reporting) แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของข่าวสารที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดความ ของประเด็นข่าว และการไหลของข่าวสาร มาเป็นแนวทางในการศึกษาคั้งนี้

ซึ่งผู้วิจัยได้แยกแนวคิดและทฤษฎีของงานวิจัยครั้งนี้ออกเป็น แนวคิดที่จัดไว้เป็นตัวแปรต้น ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปริบททางแวดล้อม (ปัจจัยที่ไม่เกี่ยวกับสื่อมวลชน) โดยปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการทำข่าว สืบสวนได้แบ่งเป็นปัจจัยภายนอกได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคมวัฒนธรรมและการเมือง องค์การที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) และสำนักผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปปส.) ส่วนปัจจัยภายในที่คาดว่าจะมีอิทธิพลหรือมีผลต่อการรายงานข่าวสืบสวน คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับองค์การหนังสือพิมพ์ และปัจจัยในตัวผู้สื่อข่าว โดยแนวคิดที่ ผู้วิจัยได้จัดไว้เป็นตัวแปรต้นนั้นจะได้นำมา เป็นแนวทางในการศึกษาถึงปัจจัยที่เข้ามา เป็นอุปสรรคหรือปัญหาในการรายงานข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดทั้ง 3 กรณี ศึกษา

ส่วนตัวแปรที่มีผลมาจากตัวแปรต้น คือ แนวคิดเรื่องการทำ ข่าวสืบสวน แนวคิดมิติและความแรง (รูปแบบการนำเสนอข่าวสืบสวน) แนวคิด ผลกระทบของข่าวที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แนวคิดความซับซ้อนของข่าว ทฤษฎีบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชน ผู้วิจัยจะได้นำมาวิเคราะห์ถึงรูปแบบการ นำเสนอและความสำคัญของข่าวสืบสวนจากเนื้อหาข่าวที่ปรากฏ นอกจากนี้จะได้

โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม

โครงสร้างทางสังคม

เมื่อ De Fleur กล่าวไว้ว่าเงื่อนไขทางสังคมเข้ามามีอิทธิพลต่อบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในสหรัฐอเมริกา ผู้ศึกษาจึงตั้งข้อสันนิษฐานว่าเงื่อนไขทางสังคมไทยก็ควรจะเข้ามามีส่วนในการกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานของสื่อมวลชนในสังคมไทยด้วย ทั้งนี้เป็นการคาดเดาจากการแบ่งโครงสร้างทางสังคมในอดีตที่มีผลต่อการกำหนดบทบาทการสื่อสารดังนี้

รูปแบบการแบ่งโครงสร้างทางสังคมที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายของสื่อหรือนโยบายการสื่อสารมีดังนี้

1. ชนชั้นศักดินา หรือชนชั้น "เจ้า" ชนชั้นนี้มีอำนาจแฝงในทางการเมือง การบริหารและเศรษฐกิจไม่น้อย การเข้ามามีบทบาทหน้าที่ทางการเมืองและเศรษฐกิจนี้เองทำให้ชนชั้นนี้เข้ามากำหนดนโยบายการส่งข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ ข่าวสารที่สำคัญจะถูกกลั่นกรองจากชนชั้นศักดินา และถ้าเป็นข่าวที่บั่นทอนหรือทำลายประเทศชาติหรือทำลายชนชั้นศักดินานี้จะถูกปกปิดไม่ให้เผยแพร่ไปยังประชาชนระดับล่าง

จะเห็นได้ว่า เนื้อหาในการสื่อสารที่เกิดในรัชสมัยการแบ่งชนชั้น จะถูกกำหนดขอบเขตในการสื่อสาร สื่อมวลชนจะเผยแพร่ได้เฉพาะเรื่องที่ได้รับอนุญาตจากชนชั้นศักดินาเท่านั้น บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในยุคนี้จะถูกจำกัดเอาไว้

แต่ในปัจจุบันแม้ว่ากระแสการแบ่งชนชั้นเจ้าจะลดน้อยลง แต่ก็ยังปรากฏในรูปของระบบกษัตริย์ การใช้อำนาจของชนชั้นนี้จะผ่านชั้นชั้นการปกครองอีกต่อหนึ่ง

2. ชั้นชั้นปกครอง ภายในชั้นชั้นนี้ประกอบด้วยชั้นชั้นย่อยๆหลายชั้นชั้น
ชั้นชั้นย่อยระดับสูงสุด คือ คณะรัฐมนตรีและกลุ่มนายทหารชั้นผู้ใหญ่ ปลัดกระทรวง
และอธิบดีกรมต่างๆ ชั้นชั้นย่อยระดับล่างๆในชั้นปกครองรวมไปถึงข้าราชการ
พลเรือนระดับสูง และพ่อค้าที่มีอำนาจในทางเศรษฐกิจส่วนหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่จะมี
เชื้อสายจีน และเข้ามามีบทบาทในทางการเมือง โดยตรงตั้งแต่สมัย
จอมพลถนอม กิตติขจรเป็นต้นมา ทั้งที่ได้เข้ามาเป็นรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี
โดยชั้นชั้นที่มีอำนาจทางการเมืองและชนชั้นปกครองมีความสัมพันธ์กันในเชิงอุปถัมภ์

ชั้นชั้นทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมานั้นสามารถกำหนดนโยบายหรือมาตรการ
ต่างๆที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่มของตน แต่เป็นผลเสียแก่ประชาชนส่วนใหญ่
ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างชนกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร และ
อำนาจทางเศรษฐกิจเช่นนี้เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในสังคมไทย โดยต่างฝ่ายต่างมี
สัมพันธ์กันเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน

นักธุรกิจใหญ่หลายคนพยายามขยายบทบาทของตนไปในการสื่อสาร
มวลชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น นายสุรัตน์ โอสถานุเคราะห์ อดีตรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งตระกูลเป็นเจ้าของบริษัทยาโอสธสภาคึกเฮงหุย
เคยซื้อหนังสือพิมพ์ดาวสยาม นายวารินทร์ พูนศิริวงศ์ นักธุรกิจที่มีชื่อเสียง
เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์แนวหน้า ตระกูลจิราธิวัฒน์ถือหุ้นใหญ่ในหนังสือพิมพ์
Bangkok Post

ส่วนสื่อมวลชนประเภทอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งตามกฎหมายถือว่าเป็น
ของรัฐบาลนั้น บางส่วนก็ถูกเอกชนเข้าไปดำเนินการได้แก่ โทรทัศน์สีช่อง 3
เป็นของ "ตระกูลมาลินนท์" ส่วนช่อง 7 นายชาติเชื้อ กรรณสูตเป็นผู้เช่า ซึ่ง
โดยแท้จริง นายชวน รัตนรักษ์ แห่งแบงก์กรุงศรีอยุธยาเป็นนายทุนที่ดีให้กับช่อง
7 สี่มาตลอด

3. ชั้นชั้นกลาง ประกอบด้วย ข้าราชการพลเรือนในระดับกลางๆ
และผู้ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นๆ บุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคนไทย คนเชื้อสาย

เงินที่อยู่ในชั้นนี้คือ พ่อค้าในระดับกลางๆ ชั้นนี้ย่อยระดับต่ำสุดของชั้นชั้นกลาง ประกอบด้วยข้าราชการระดับต่ำและช่างฝีมือที่ชำนาญ คนไทยส่วนใหญ่ที่อยู่ในชั้นนี้คือ ข้าราชการ

ข้าราชการเป็นกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด จากบุคคลที่ไม่ใช่ข้าราชการ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้คือ ข้าราชการเป็นผู้บังคับให้เป็นไปตามกฎหมายหรือผูกขาดการให้บริการที่ประชาชนต้องการ เหตุเช่นนี้ทำให้ ข้าราชการมีอำนาจ มีเกียรติยศ และเป็นทีกลัวเกรงของประชาชน

4. ชั้นระดับล่าง คือพวกเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่างๆ หาบเร่ และช่างฝีมือทั้งในกรุงเทพและหัวเมือง ชั้นนี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนไทย จะมีบ้างที่เป็นเชื้อสายจีน

กล่าวโดยสรุป การแบ่งโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการแบ่งชั้นทางด้านสังคม จะเห็นได้ว่า ชั้นที่ 1 หรือชั้นจ้าวนั้น ปัจจุบันการเข้ามามีบทบาทอำนาจหน้าที่ทางการเมืองลดน้อยลงเมื่อเทียบกับอดีต จะมีก็เพียงการใช้อำนาจผ่านชั้นชั้นการปกครองอีกต่อหนึ่ง

ส่วนชั้นปกครองที่จัดไว้เป็นชั้นที่ 2 ในโครงสร้างทางสังคม นั้น จะเข้ามามีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนผ่านระบบการเมือง คือ การเข้ามาบริหารประเทศ แล้วใช้กฎหมายบังคับใช้กับสื่อมวลชน ดังจะเห็นได้จากกฎหมายปร.42 (เลิกใช้แล้ว) ซึ่งปัจจุบันการให้สิทธิเสรีภาพสื่อมวลชนจะขึ้นอยู่กับรูปแบบการปกครองของประเทศ เช่น

เมื่อใดที่ชั้นปกครองระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย สื่อมวลชนก็จะมีเสรีภาพ ดังจะเห็นได้จากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง จะให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชนในการเผยแพร่ข่าว รายงานข่าว ข่าวในช่วงนั้นจะมีมิติและความแรงได้ตามความเป็นจริง ภายใต้กฎหมายกำหนด ได้แก่รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หรือรัฐบาลนายชวน หลีกภัย

เมื่อใดที่ชนชั้นปกครองใช้ระบบการปกครองกึ่งเผด็จการกึ่งประชาธิปไตยปกครองประเทศ สื่อมวลชนก็จะถูกรีดสอนสิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนถูกจำกัด การรายงานข่าวหรือการเจาะลึกข่าว ก็จะน้อยลงหรือไม่มีเลย เช่นในสมัยของรัฐบาลสุจินดา คราประยูร สื่อมวลชนบางแห่งถูกบังคับไม่ให้เผยแพร่ภาพทหารไล่ยิงประชาชนที่มาชุมนุมประท้วงเพื่อประชาธิปไตย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บางครั้งชนชั้นปกครองก็เข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ผ่านอำนาจทางการเมือง

ส่วนชนชั้นระดับกลางหรือระดับล่างในอดีตเข้ามามีอิทธิพลต่อสื่อมวลชนน้อยมาก เพราะชนชั้นนี้ไม่มีส่วนร่วมในการปกครอง แต่ถ้าเข้ามาเกี่ยวข้องก็จะอยู่ในรูปของนายทุนให้กับสื่อมวลชน และจะเข้ามากำหนดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ระดับหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า โครงสร้างทางสังคมที่เกิดจากการแบ่งระดับชนชั้นเข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนหรือเข้ามามีอิทธิพลในกระบวนการทำข่าวของสื่อมวลชนในการเสาะหาข่าว เจาะข่าวหรือการสืบข่าวเฉพาะในบางระดับชนชั้นเท่านั้น ที่เข้ามามีอิทธิพลมากคือ ชนชั้นการปกครองผ่านอำนาจทางการเมือง ส่วนชนชั้นศักดินา ปัจจุบันเข้ามามีอิทธิพลต่อสื่อมวลชนน้อยลง จะเป็นเพียงเครื่องมือของชนชั้นปกครองเท่านั้น

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจะได้นำโครงสร้างทางสังคมในเรื่องการแบ่งระดับชนชั้นไม่ว่าจะเป็นการแบ่งชนชั้นที่เกิดจากตำแหน่งหรือหน้าที่การงานมาศึกษาดูว่าโครงสร้างเหล่านี้จะเข้ามาเป็นอุปสรรคต่อการหน้าที่ของสื่อมวลชนในการทำข่าวสืบสวนจากกรณีศึกษาหรือไม่อย่างไร

ค่านิยมทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ De Fleur ยังได้กล่าวถึงแนวคิดหรือแนวทางปฏิบัติที่คนไทยนิยมชมชอบ เลือกลง หรือยึดถือเอามาเป็นเครื่องกำหนด พฤติกรรมต่างๆของคนในสังคม ค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เห็นชัดมากที่สุดของคนไทยก็คือ

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งสูงกว่าอีกฝ่ายหนึ่งต่ำกว่าหรือในลักษณะผู้อุปถัมภ์กับผู้ได้รับการอุปถัมภ์ การวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของคนไทย สันนิษฐานความคิดเห็นของ Sir John Bowring ในศตวรรษที่ 19 ว่า "พื้นฐานของสถาบันและนิสัยของคนไทย คือ การเคารพผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า" (Carter, 1904) การเคารพผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าหรือผู้ใหญ่นำมาซึ่ง การเป็นคนไทยที่ดี

เนื่องจากความเชื่อทางสังคมในเรื่องที่ผู้ที่สูงกว่าและผู้ต่ำกว่า จึงมีการให้ความสำคัญมากกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทั้งโดยผู้อุปถัมภ์หรือผู้ได้รับการอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์อาจเริ่มโดยผู้ที่สูงกว่าหรือผู้อุปถัมภ์ในตำแหน่งการงานหรือให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้ต่ำกว่า ผู้ที่สูงกว่ารู้สึกว่าคุณภาพที่ต้องให้ความดีความชอบแก่ผู้ต่ำกว่าและผู้ต่ำกว่ามีภาระผูกพันที่ต้องจงรักภักดีต่อผู้ที่สูงกว่า

กล่าวโดยสรุปว่า จากความเชื่อเรื่องค่านิยมทางวัฒนธรรมนั้น ทำให้ผู้มีอำนาจเข้ามามีอิทธิพลในทุกวงการ ไม่เว้นแม้แต่สื่อมวลชน เช่น นักข่าวจะต้องทำตามนโยบายที่องค์กรหรือนายทุนกำหนดไว้ หรือทำตามนโยบายของผู้มีอำนาจในขณะนั้น โดยปราศจากข้อคิดเห็น ค่านิยมหรือความเชื่อที่ ผู้ใหญ่อำนาจไว้มาก่อน ย่อมคิดในสิ่งที่ถูกต้องกว่าในสังคมไทยเช่นนี้ ควรจะหมดไปพร้อมกับการเริ่มต้นพัฒนาทางวัฒนธรรม ซึ่งความเชื่อหรือค่านิยมนี้อาจเป็นอันตรายต่อสังคมหรือต่อสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารได้ไม่น้อย

ผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดโครงสร้างทางวัฒนธรรม มาศึกษาดูว่า ในสังคมไทยระบบอุปถัมภ์ที่เกี่ยวข้องถึงโครงสร้างทางวัฒนธรรมนี้จะเข้ามาเป็นปัญหาหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานข่าวสืบสวนจากกรณีศึกษาข่าวผู้ค้ายาเสพติดหรือไม่อย่างไร ซึ่งนอกจากการศึกษาถึงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดเรื่องโครงสร้างทางการเมืองตามแนวทางของ De Fleur มาศึกษาว่า เข้ามามีอิทธิพลหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานข่าวของสื่อมวลชนด้วย

โครงสร้างทางการเมือง

สำหรับโครงสร้างทางการเมือง De Fleur ได้กล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนในทุกระบบสังคมต่างรับผิดชอบต่อระบบการเมืองของสังคมคนนั้น การสื่อสารในสังคมเกิดขึ้นภายในกรอบหรือขอบเขตที่กำหนดโดยอุดมการณ์ของระบบการเมือง เป้าหมายหรือเนื้อหาของ การสื่อสารจะสะท้อนให้เห็นถึง อุดมการณ์ทางการเมืองของแต่ละสังคม ดังนั้นสื่อมวลชนที่ดีที่สุดในประเทศหนึ่งถ้าไปอยู่ในอีกประเทศหนึ่งซึ่งมีระบบการเมืองที่ตรงข้ามกัน สื่อมวลชนนั้น อาจเป็นสื่อมวลชนที่เลวที่สุด เช่น หนังสือพิมพ์ New York Times ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์คุณภาพที่ดีที่สุดในสหรัฐอเมริกาถ้าไปอยู่ในรัสเซีย ก็อาจถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เลวที่สุด เพราะไม่รับผิดชอบต่อพรรคคอมมิวนิสต์และต่อรัฐบาลรัสเซีย

ระบบการเมืองแต่ละประเทศจะแตกต่างกัน สื่อมวลชนจะต้องปฏิบัติตัวภายในขอบเขตของระบบการเมืองนั้น จึงเห็นได้ว่า ระบบการเมืองเป็นโครงสร้างใหญ่ ส่วนสื่อมวลชนเป็นโครงสร้างย่อยที่อยู่ภายในกรอบของโครงสร้างใหญ่ โครงสร้างย่อยจะไปขัดแย้งกับโครงสร้างใหญ่ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักการหรืออุดมการณ์ของระบบไม่ได้ เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนในทุกระบบสังคมจะทำหน้าที่พิทักษ์และส่งเสริมระบบการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองของระบบสังคมนั้น

สื่อมวลชนภายใต้ระบบการเมืองแบบเผด็จการ

สำหรับสื่อมวลชนภายใต้ระบบการเมืองแบบเผด็จการ De Fleur กล่าวว่าบทบาทของสื่อมวลชนภายใต้ระบบการเมืองแบบเผด็จการต้องปฏิบัติตามตามบรรทัดฐานของระบบ ทำให้เกิดการเชื่อฟังรัฐบาล และทำให้บรรลูป้าหมายของรัฐ ดังนั้นหน้าที่ของสื่อมวลชนในระบบนี้ คือ ถ่ายทอดสิ่งที่รัฐบาลต้องการให้ประชาชนทราบหรือต้องการให้ประชาชนทำปฏิกิริยาตอบสนองจะไม่ได้รับการจัดระบบอย่างดีในระบบการเมืองแบบเผด็จการ ทั้งนี้เพราะประชาชนไม่มีอำนาจที่จะสอดส่องตรวจตราการทำงานของรัฐบาล การบิดเบือนข่าวสารอย่างโจ่งแจ้ง การปิดบังและการรบกวนข่าวสารเป็นสิ่งปกติวิสัยในระบบการเมืองเช่นนั้น

ส่วนสื่อมวลชนภายใต้ระบบการเมืองไทย เสถียร เขยประทับได้นำแนวคิดของ De Fleur มาศึกษาเปรียบเทียบไว้ว่าระบบเผด็จการของไทยถือคติที่สอดคล้องกับค่านิยมทางวัฒนธรรมว่าเป็นอำนาจที่สำคัญที่สุด ผู้ที่จะขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ต้องมีอำนาจ ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดจะต้องได้รับการเคารพยำเกรงมากที่สุด อำนาจทางการเมืองไม่ได้อยู่ที่ประชาชน แต่อยู่ที่ผู้มีอำนาจ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลจึงเป็นเรื่องของการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ในชนชั้นปกครองและกลุ่มเหล่านี้ต่างใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการรักษา แย่งชิงอำนาจ และโฆษณาชวนเชื่อมากกว่าใช้ในการพัฒนาประเทศ

ส่วนระบบเผด็จการทางการเมืองไทยในอดีต คือ ช่วงรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร สื่อมวลชนจะตกอยู่ภายใต้ผู้มีอำนาจทางการเมืองไม่สามารถเผยแพร่เรื่องราวที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐได้ รัฐบาลสั่งปิดหนังสือพิมพ์มากที่สุดในยุคนี้ สื่อมวลชนจะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการรายงานข่าวสาร ไม่สามารถเจาะข่าวหรือสืบหาประเด็นข่าวที่มีมิติและความแรงของข่าวได้มากกว่าการนำเสนอข่าวปกติทั่วไปที่ไม่มีความลึกหรือความซับซ้อนมาก

สื่อมวลชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย

นอกจากนี้เสถียร เขยประทับยังได้กล่าวถึงสื่อมวลชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบไทยในหนังสือ สื่อมวลชนกับการพัฒนาไว้ว่าผู้นำทางการเมืองที่สำคัญหลายท่านมีหนังสือพิมพ์เป็นของตนเอง หรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับหนังสือพิมพ์โดยการให้การสนับสนุนหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนตน เป็นที่เชื่อกันว่าหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และ นิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์เป็นของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคกิจสังคม หนังสือพิมพ์บ้านเมืองของนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย

เป็นที่น่าสังเกตว่า การที่ระบบการปกครองของไทยยังไม่ใช้ประชาธิปไตยที่แท้จริง จึงทำให้สื่อมวลชนถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองตามรสนิยมและบุคลิกของผู้นำประเทศ เช่น ในสมัยจอมพลป. พิบูลสงคราม

สื่อมวลชนถูกนำมาใช้เพื่อการสนับสนุนรัฐบาล ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลถูกลงโทษอย่างรุนแรง และถูกป้ายสีว่าเป็นคอมมิวนิสต์

สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สื่อมวลชนถูกควบคุม โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ถึงขนาดให้ทหารที่จงรักภักดีไปพังแท่นพิมพ์หนังสืออิสระ สมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นยุคเผด็จการพลเรือน มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์ไม่เว้นวัน รวมทั้งได้สั่งเก็บริบสิ่งพิมพ์ทางการเมืองอีกมาก

แม้ว่าประเทศไทยจะมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่บางรัฐบาลก็ใช้อำนาจเผด็จการกับสื่อมวลชน และมองว่าสื่อมวลชนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับรัฐบาล คือ ศัตรูทางการเมืองที่บ่อนทำลายเสถียรภาพของรัฐบาล เพราะฉะนั้นบางครั้งรัฐบาลพยายามหาทางบีบบังคับสื่อมวลชนด้วยกฎหมายที่ไร้ความเป็นธรรมและไร้ความเป็นประชาธิปไตย ด้วยอำนาจทางการเมืองและอำนาจมืดจนสื่อมวลชนไม่สามารถรักษาความเป็นธรรมทางการเมืองการสื่อสารได้ ไม่สามารถเสนอความจริงทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมที่จะประเทืองสติปัญญาของประชาชนได้ ไม่สามารถเป็นกระจกส่องสะท้อนความเป็นจริงทางสังคม และบางครั้งสื่อมวลชนอาจตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของผู้มีอำนาจทางการเมือง เพื่อต้องการรักษาเสถียรภาพของตนและรัฐบาลด้วย

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยทางการเมืองเข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนมาก ทั้งในระบบการปกครองแบบเผด็จการและประชาธิปไตย สื่อมวลชนถูกจำกัดขอบเขตในการทำงาน หาข่าว หรือเจาะข่าว รวมทั้งการนำเสนอข่าวด้วย ดังนั้น ข่าวที่ออกมาจะขาดทั้งมิติและความแรงของข่าว เมื่อถูกปัจจัยทางการเมืองเข้ามาใช้อำนาจ

ผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดเกี่ยวกับระบบการเมืองมาศึกษา เปรียบเทียบกับระบบการเมืองไทย ว่าจัดเข้าระบบใดและจะเข้ามาเป็นอุปสรรคต่อการทำข่าวสืบสวนหรือไม่อย่างไร ซึ่งนอกจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมและการเมืองที่ผู้วิจัยได้จัดไว้เป็นตัวแปรต้นและตัวแปรภายนอกนั้น ผู้วิจัยจะได้นำ

แนวคิดที่เกี่ยวกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจตามแนวทางของ De Fleur ที่ผู้วิจัย
ได้จัดไว้เป็นตัวแปรต้นแต่เป็นตัวแปรภายนอกมาศึกษาถึงอุปสรรคในการรายงานข่าว
สืบสวนจากกรณีศึกษาในครั้งนี้ด้วย

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นส่วนใหญ่ เอกชนเป็นเจ้าของ
กิจการกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินส่วนบุคคล ผลิตและจำหน่ายผลผลิตบางอย่างให้แก่
ผู้บริโภคได้อย่างมีอิสระ รัฐจะเข้าแทรกแซงหรือควบคุมการผลิตและจำหน่าย
ผลผลิตบางอย่างเท่านั้น

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยมีลักษณะดังนี้

1. ปัจจัยในการผลิตเป็นกรรมสิทธิ์ของคนส่วนน้อย ที่ดิน เงินทุน
โรงงาน บริษัทตกเป็นของนายทุน ซึ่งเป็นคนส่วนน้อย คนส่วนมากไม่มีหรือไม่ค่อย
มีปัจจัยเหล่านั้น

2. การตัดสินใจในทางเศรษฐกิจตกอยู่ในมือของคนส่วนน้อย คือ
คนส่วนน้อยเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เป็นผู้ผูกขาดการตัดสินใจต่างๆในทาง
ธุรกิจ เช่น ตัดสินใจว่าจะผลิตสินค้าอะไร ราคาเท่าไร

3. เศรษฐกิจถูกครอบงำโดยชาวต่างชาติ ชาวต่างชาติเข้ามามี
อิทธิพลทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการค้าและการลงทุน ทำให้ประเทศไทยเสีย
เปรียบและถูกครอบงำในทางเศรษฐกิจและมีแนวโน้มที่จะถูกครอบงำทางการเมือง
ด้วย

ระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยที่ตกเป็นของคนกลุ่มน้อย
ทำให้เกิดการกระจายรายได้อย่างไม่เป็นธรรม ทรัพยากรกระจุกกันอยู่ในมือ
ของคนกลุ่มน้อย ทำให้คนกลุ่มน้อยที่มีฐานะดีอยู่แล้ว มีอำนาจการต่อรองทาง
เศรษฐกิจสูง ซึ่งคนกลุ่มน้อยนี้ก็จะใช้อำนาจต่อรองทางการเมืองด้วยเช่นกัน เห็น
ได้จากปัจจุบันนายทุนได้รวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองเพื่อเข้าไปมีบทบาทใน
การบริหารประเทศโดยตรง

ความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจในสังคมไทย ก่อให้เกิดการแบ่งระดับชนชั้น เช่น ชนชั้นนายทุน ชนชั้นผู้ปฏิบัติงาน นายทุนมีอำนาจในการสั่งการ และเข้าควบคุมกิจการต่างๆ เช่นเดียวกับกิจการทางด้านสื่อมวลชนทุกวันนี้ นายทุนของสื่อมวลชนบางแห่งก็เข้ามาควบคุมและกำหนดนโยบายในการทำงานของนักข่าวหรือสื่อมวลชน ซึ่งเราแบ่งระบบนายทุนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรสื่อมวลชนได้ 2 ระบบ

1. ระบบนายทุนโดยตรง คือ เข้ามาเป็นเจ้าของกิจการ ควบคุมการทำงาน กำหนดนโยบายบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ในการทำงานหาข่าวหรือเจาะข่าว
2. ระบบนายทุนอุปถัมภ์ คือ เข้ามาในรูปของการให้เงินอุปถัมภ์ แต่ไม่เข้ามาบริหารงานโดยตรง จะคอยกำกับและดูแลนโยบายอยู่ห่างๆ อย่างไรก็ตามระบบนี้ก็ไม่พ้นระบบแรก เพราะนายทุนก็คงต้องให้องค์กรรับนโยบายหรือทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการเสมอ

อย่างไรก็ตามการที่สื่อมวลชนตกอยู่ภายใต้อำนาจของนายทุนในการทำงานเพื่อสร้างสรรสังคม การหาข่าว การรายงานเพื่อให้ความแรง ความลึก หรือความซับซ้อนของข่าว ก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของนายทุนที่เข้ามาดูแลกิจการด้วย เช่น ถ้าข่าวใดไปกระทบที่ให้นายทุนเสียหาย ก็อาจถูกระงับหรือสั่งไม่ให้ทำการสืบข่าวอย่างลึกต่อไปได้

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจะได้นำมาศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องกับการทำข่าวสืบสวนจากกรณีข่าวที่ศึกษาหรือไม่อย่างไร

นอกจากตัวแปรที่เกิดจากเงื่อนไขทางสังคมซึ่งผู้วิจัยได้จัดไว้ เป็นปัจจัยภายนอกที่คาดว่าจะเข้ามาเป็นอุปสรรคในการทำข่าวหรือรายงานข่าวสืบสวนจากกรณีข่าวผู้ค้ายาเสพติดแล้ว ผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดเรื่ององค์กรหนังสือพิมพ์ ซึ่งได้จัดไว้เป็นตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งทีคาดว่าจะได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการรายงานข่าวสืบสวนหรือมีผลต่อรูปแบบการนำเสนอและการให้ความ

สำคัญของชาวสืบสวนจากชาวผู้ค้ายาเสพติดในกรณีศึกษามาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

องค์กรหนังสือพิมพ์

องค์กรหนังสือพิมพ์ หมายถึง บริษัทที่ตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินงานทางการผลิตหนังสือพิมพ์ โดยมีเป้าหมายและนโยบายในการทำงานในเชิงธุรกิจหวังผลตอบแทนกลับมาในรูปของกำไรหรือเพื่อเกื้อกูลต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และเป็นที่ยอมรับของสังคม ด้วยเหตุนี้ องค์กรหนังสือพิมพ์จึงเป็นทั้งวิสาหกิจเอกชน คือ มีรูปแบบการดำเนินงานเพื่อหวังผลกำไร และเป็นสถาบันสาธารณะ คือ เป็นสถาบันที่ทำขึ้นเพื่อให้ประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยที่องค์กรหนังสือพิมพ์จะต้องเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันต่อสาธารณชนและสังคม

รูปแบบการดำเนินงานของกิจการหนังสือพิมพ์

1. เจ้าของโดยตรง (Individual Ownership)

โดยมากแล้วองค์กรหนังสือพิมพ์ที่มีเจ้าของเป็นบรรณาธิการมักจะผลิตหนังสือพิมพ์ขนาดเล็กประเภทรายสัปดาห์ เจ้าของจะทำหน้าที่ออกนโยบายและควบคุมการทำงานทั้งหมด ซึ่งมีข้อดีคือ ระบบการทำงานถูกควบคุมอย่างทั่วถึง นโยบายการทำงานสะท้อนถึงความเป็นเจ้าของหนังสือ ส่วนข้อเสีย คือ ธุรกิจไม่สามารถขยายใหญ่ได้ และค่อนข้างผูกขาดผู้อื่นไม่มีสิทธิออกความเห็นนอกจากเจ้าของ

จะเห็นว่าบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในองค์กรประเภทนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ตามความต้องการของเจ้าของ ไม่มีความแน่นอนเพราะไม่มีผู้บริหารท่านอื่นเข้ามาคาดอำนาจ ดังนั้น รูปแบบการรายงานข่าว เพื่อให้เกิดมิติและความแรงก็ขึ้นอยู่กับเจ้าของหนังสือว่ามีนโยบายเช่นนี้หรือไม่

2. เจ้าของโดยหุ้นส่วน (Partnership)

กิจการที่มีผู้เข้าร่วมหุ้นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีนโยบายและวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน ร่วมกันออกความคิดเห็น มีคนรับผิดชอบในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ก็สามารถขยายธุรกิจออกไปได้มากเช่นเดียวกัน ส่วนข้อเสีย คือ หุ้นส่วนที่ร่วมกันอาจไม่มีความรับผิดชอบ หรือมีการยกเลิกหุ้น ทำให้เครดิตระยะยาวของกิจการมีน้อย

จะเห็นว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในองค์กรประเภทนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของหุ้นส่วนที่เข้ามาถือหุ้น ถ้าหุ้นส่วนใดไม่ต้องการให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวที่มีมิติและความแรง หรือข่าวที่มีผลกระทบ การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นก็ขาดคุณสมบัติที่ดีของการทำข่าวสืบสวนไป

3. เจ้าของโดยการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือบริษัท (Corporation)

รูปแบบกิจการประเภทนี้เป็นที่นิยมกันมาก จะสร้างโอกาสในการขยายหรือถ้ามีหุ้นส่วนใดเพิกถอนกิจการก็สามารถดำเนินต่อไปได้ ส่วนข้อเสียคือ มีกฎเกณฑ์ในการทำงานมาก

สำหรับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในองค์กรประเภทนี้ ขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกันของผู้บริหารหนังสือพิมพ์ โดยผู้บริหารจะรับนโยบายจากมติของผู้ถือหุ้นมาอีกต่อหนึ่ง เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าบทบาทหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ในองค์กรประเภทนี้ก็ต้องสนองนโยบายความต้องการจากมติที่ประชุมร่วมกันระหว่างผู้ถือหุ้น ผู้บริหารองค์กรเป็นเพียงหุ่นเชิดของผู้ถือหุ้นเท่านั้น นโยบายในการทำข่าวจะเจาะลึกเพียงใดหรือรายงานข่าวมีมิติและความแรงมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นทั้งสิ้น โดยหวังผลกำไรทางธุรกิจเป็นส่วนมาก

4. เจ้าของโดยถือกรรมสิทธิ์แบบเครือข่ายและแบบกลุ่ม (Group or chain ownership) กิจการประเภทนี้จะสร้างโอกาสให้ธุรกิจเติบโต เพราะมีหน่วยงานกลางดำเนินงานโดยเฉพาะ เช่น มีแผนกโฆษณาทำหน้าที่หาโฆษณาหนังสือในเครือทั้งหมด นอกจากนี้แล้วทางด้านการบริหารงาน การกำหนด

นโยบายยังมีการระดมความคิดเห็นระดับหัวหน้างานของหนังสือแต่ละฉบับเพื่อหา
นโยบายกลางมาดำเนินงาน มีการแต่งตั้งบรรณาธิการขึ้นมาดูแลนโยบาย ส่วน
ข้อเสียคือ จะเกิดปัญหาเรื่องการจัดการ หรือการจัดองค์กร เพราะเป็นองค์กรที่
ค่อนข้างใหญ่

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในองค์กรประเภทนี้มีอิสระมากขึ้น เพราะ
เพราะมีการระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารก่อนที่จะกำหนดนโยบาย มีอิสระในการนำ
เสนอข่าวมากขึ้น การบริหารงานขององค์กรตอบสนองความต้องการของตลาด
คือ มีการแข่งขันกันนำเสนอข่าวกับองค์กรอื่น เพื่อให้ได้เนื้อหาข่าวที่เด่นกว่า
ดังนั้นโอกาสในการนำเสนอข่าวทางลึกหรือข่าวที่มีประเด็นซับซ้อน หรือที่เรา
เรียกว่ามิติและความแรงของข่าวจะมีมากขึ้น

5. เจ้าของโดยการร่วมหุ้นระหว่างพนักงานลูกจ้าง (Employee
Ownership) ธุรกิจประเภทนี้จะเป็นประโยชน์มากเมื่อนักหนังสือพิมพ์ได้เข้ามา
ถือหุ้นและมีส่วนในการกำหนดนโยบายของหนังสือ เพราะนอกจากจะสร้างกำลังใจ
ให้กับพนักงานแล้ว ยังทำให้องค์กรแข็งแกร่ง ปัญหาการจ้างงานเกิดขึ้นน้อย ส่วน
ข้อเสียคือ การบริหารจะขึ้นอยู่กับอารมณ์ความรู้สึกของพนักงาน และยังขาดโอกาส
ให้ผู้บริหารมือดีเข้ามาบริหารงาน

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในองค์กรนี้มีมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะ
นักหนังสือพิมพ์ได้มีโอกาสกำหนดแนวทางในการทำงานในฐานะเป็นผู้ถือหุ้นดังนั้น
นโยบายการทำงานการเจาะข่าวและการรายงานข่าวก็ขึ้นอยู่กับความต้องการของ
บุคคลากรในองค์กร ว่าต้องการเน้นข่าวที่ความลึกหรือมีมิติและความแรงมาก
น้อยแค่ไหน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้ถือหุ้นใหญ่และสภาพการแข่งขันของ
องค์กรอื่น เช่น ถ้าเราไม่นำเสนอข่าวในแนวลึก คู่แข่งอาจช่วงชิงโอกาสนี้ก็เป็นได้

6. เจ้าของโดยเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงจากหน่วยงานอื่น (Vertical
Ownership) ธุรกิจประเภทนี้จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสื่ออื่น ซึ่งจะช่วยลด
ค่าใช้จ่ายลง ส่วนข้อเสียคือสื่อหนังสือพิมพ์อาจถูกลดระดับความสำคัญลงมา
นอกจากนี้เงินทุนในการดำเนินงานอาจถูกลดลงด้วย

การทำหน้าที่ของสื่อหนังสือพิมพ์ในองค์กรที่มีเครือข่ายในสื่ออื่น เช่น โทรทัศน์ หรือวิทยุ จะเกิดสภาพการเกือบลหรือสภาวะการแข่งขันระหว่างสื่อชั้น เช่น สื่อหนังสือพิมพ์จะต้องทำงานมากขึ้นเพื่อแข่งกับสื่อวิทยุ เพราะสื่อวิทยุมีข้อได้เปรียบทางด้านความเร็วของข่าว ข่าวของสื่อหนังสือพิมพ์จะต้องมีความลึกมากกว่าข่าวของสื่อวิทยุ จึงจะทำให้ผู้บริหารมองเห็นความสำคัญของสื่อตนเองมากขึ้น

ดังนั้นการมีสื่ออื่นในองค์กรเดียวกันเป็นสิ่งที่ดี เพราะนอกจากจะเกิดการเอื้ออำนวยต่อกันแล้ว ยังเกิดสภาพการแข่งขันระหว่างสื่อมากขึ้น โอกาสในการเสนอข่าวเชิงลึกหรือข่าวเจาะ หรือการรายงานข่าวที่มีมิติและความแรงจะมีมากขึ้น

7. เจ้าของโดยการร่วมลงทุนในกิจการหนังสือพิมพ์หลายฉบับ (Joint Operation) การบริหารงานของกิจการที่มีหนังสือหลายฉบับในเครือ จะมีความเป็นเอกเทศในหนังสือแต่ละฉบับ คือ ในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งจะมีแผนกที่เกี่ยวข้องครบไม่รวมกับฉบับอื่น แต่ละฉบับจะมีนโยบายการทำงานชัดเจน ส่วนข้อเสีย คือ สภาพการแข่งขันกันทำงานระหว่างหนังสือขององค์กรเดียวกันจะลดน้อยลง ผู้พิมพ์อาจหวังเพื่อสร้างกำไรอย่างเดียว นโยบายในการทำงานด้านข่าวจึงดูไม่เด่นชัด

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในองค์กรประเภทนี้เช่นเดียวกับองค์กรที่ผลิตสื่อหลายชนิด สภาพการแข่งขันจะเกิดภายในองค์กรเดียวกัน การแข่งขันระหว่างสื่อในองค์กรก็จะมีมากขึ้นด้วย ขณะเดียวกันก็จะเกิดสภาพการแข่งขันระหว่างองค์กรอื่นอีก ทำให้โอกาสในการนำเสนอข่าวเชิงลึก หรือข่าวที่มีมิติและความแรงจะมีมากขึ้นตามหลักความเป็นจริง

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่า บทบาทองค์กรหนังสือพิมพ์ในเรื่องนโยบายขององค์กรที่เกิดจากรูปแบบการบริหารองค์กรอาจเข้ามามีอิทธิพลต่อรูปแบบการนำเสนอข่าวหรือมีส่วนในการกำหนดความสำคัญของข่าว ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำแนวทางมาวิเคราะห์ศึกษาว่านโยบายขององค์กรหนังสือพิมพ์จะเข้ามามีอิทธิพลใน

การรายงานข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติด และมีผลต่อการให้ความสำคัญ
ของข่าวสืบสวน ซึ่งจะได้ทำการศึกษาในครั้งนี้

นอกจากตัวแปรเกี่ยวกับองค์กรหนังสือพิมพ์ที่ผู้วิจัยได้จัดไว้เป็นปัจจัย
ภายในในการศึกษาถึงปัญหาการรายงานข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดแล้ว
ผู้วิจัยยังได้จัดตัวแปรทางตัวนักหนังสือพิมพ์และความเป็นกลางของนักหนังสือพิมพ์
ไว้เป็นตัวแปรภายในในตัวแปรหนึ่งคาดว่า จะเข้ามามีอิทธิพลต่อการรายงานข่าว
หรือการให้ความสำคัญของข่าวจากกรณีศึกษา ซึ่งมีแนวคิดดังนี้

แนวคิดความเป็นกลางในการรายงานข่าว (Objective Reporting)

ในการนำแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรที่เข้ามาเป็นอุปสรรคในการรายงาน
ข่าว ซึ่งมีทั้งตัวแปรที่เกิดจากเงื่อนไขทางสังคม และตัวแปรที่เกิดจากองค์กร
หนังสือพิมพ์มาศึกษานั้น ผู้วิจัยยังจะได้นำตัวแปรเกี่ยวกับเรื่องความเป็นกลาง
ในการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวมาเป็นแนวทางในการศึกษาว่า ในการรายงาน
ข่าวเชิงสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดตามกรณีศึกษานั้น ผู้สื่อข่าวได้ยึดหลัก
ความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่และการยึดหลักความเป็นกลางใน
การทำงานนั้นมีข้อดีหรือข้อเสียอย่างไรในการรายงานข่าว หรือการยึดถือความ
เป็นกลางของผู้ปฏิบัติงานข่าวจะเข้ามาเป็นปัญหาในการรายงานข่าวหรือการ
นำเสนอหรือการให้ความสำคัญต่อข่าวกรณีศึกษามากน้อยเพียงใด หรือ
ความเป็นกลางสื่อมวลชนเป็นตำนานที่มีการพูดถึงเท่านั้นไม่สามารถนำมาใช้ได้
ในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งผู้วิจัยจะได้อาศัยแนวคิดความเป็นกลางในการรายงานข่าว
ต่อไปนี้มาศึกษาดังนี้

โดแนล แมคโดแนล (Donald Mcdonald) ได้กล่าวถึง
ความเป็นกลางของสื่อมวลชน(objectivity)ไว้ว่า ความเป็นกลางจะสามารถ
นำมาใช้ในการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนได้หรือไม่ (สุกัญญา สุดบรรทัด.2537)

Objectivity Reporting หรือ ความเป็นกลางของสื่อมวลชน ในการรายงานข่าว ในที่นี้หมายถึง การรายงานข่าวโดยให้คงสารในเนื้อข่าวไว้ (Contextual Reporting) คือ เมื่อตัวข่าวเอียงผู้รายงานข่าวก็ต้องเอียงตามเนื้อข่าว ถ้าตัวข่าวมีความไม่เป็นกลาง ผู้รายงานข่าวก็ต้องรายงานเนื้อหาข่าวนั้นอย่างไม่เป็นกลาง ดังนั้น คำว่า Objectivity ไม่จำเป็นจะต้องเป็นกลาง แต่ความเป็นกลางนั้น จะต้องอยู่ในตัวของผู้รายงานข่าว ต้องทำตัวเป็นเครื่องจักร ไม่สามารถใส่ความเห็นลงไปในตัวได้

แอลเฟด คอซิปสกี (Alfred Korzybski) ได้ให้หลักความเป็นกลางของสื่อมวลชนไว้ว่า (สุภิญญา สุดบรรทัด. 2537)

1. มีความตั้งใจจริงที่จะรายงานสถานการณ์ตามจริง สื่อมวลชนจะต้องแยกว่า สิ่งใดดีหรือเลว สิ่งใดถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง และสามารถกำหนดทิศทางการทำงานได้โดยปราศจากอคติ
2. ตื่นตัวต่อเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นเสมอ และใช้สติปัญญาไตร่ตรองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ยึดหลักความเป็นกลาง
3. ความเห็นที่แตกต่างจากกฎระเบียบกลายเป็นแรงบีบคั้นให้สื่อมวลชนข้ามกฎเกณฑ์สื่อมวลชนมักจะกล่าวว่า กฎระเบียบหรือจรรยาบรรณของสื่อมวลชนมันเป็นจิตสำนึกทั่วไป แม้ว่าในชั้นการปฏิบัติหน้าที่ สื่อมวลชนไม่สามารถเขียนหรือพูดในสิ่งที่เขาให้สัตยาบันไว้ได้ แต่ความรู้สึกที่แตกแยกออกมาเช่นนั้นมันเป็นแรงกดดันอย่างหนึ่งของสื่อมวลชนที่อาจผลักดันให้เขาละเลยกฎหรือความเป็นกลางออกเสีย
4. ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลง นอกจากสื่อมวลชนจะต้องตื่นตัวต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว สื่อมวลชนจะต้องตระหนักไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ไม่ว่าจะบุคคลหรือสถานที่ ดังนั้นจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและไม่ปักใจว่า เหตุการณ์ในอดีตจะเหมือนกับในปัจจุบัน
5. สื่อมวลชนจะไม่สรุปสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปหรือบรรยายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ได้ศึกษารายละเอียดของสิ่งนั้นอย่างแท้จริง การสรุปสิ่งใด

โดยไม่รู้แน่ชัด อาจไม่เกิดความเป็นกลางในการรายงานข่าว

6. สื่อมวลชนจะต้องระมัดระวังการใช้คำหรือวลี เพราะบางครั้ง อาจผิดความหมายได้หรือมีความหมายในทางลบต่อเรื่องดังกล่าว ทำให้ การรายงานข่าวไม่เกิดความเป็นกลาง

7. สื่อมวลชนมีแนวโน้มที่จะแสวงหาความเป็นธรรมหรือ ความเป็นกลางในข่าวสาร เมื่อใดที่เขาไม่เห็นด้วยกับข่าวสารหรือไม่พอใจใน ข่าวสาร เขาจะพยายามค้นหาเรื่องที่เขาสับสนให้พบเพื่อแก้ไขข้อสงสัย หรือ กล่าวคือ สื่อมวลชนสนใจค้นหาเรื่องราวที่เขาสนใจและสงสัยว่าจะมีเงื่อนไขปมเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ จะนำมาซึ่งการปราศจากอคติและเกิดความเที่ยงธรรมในการทำงานเกิดขึ้น

ปัญหาที่เกิดจากสื่อมวลชนที่ยึดหลักความเป็นกลาง

1. ตัวผู้รายงานข่าว ย่อมมีประวัติของตนเอง มีปมทางจิต รวมเข้า เป็นพื้นฐานส่วนนี้จึงเป็นข้อจำกัดของการรายงานข่าวอย่างเป็นทางการ

2. ภาษาที่ใช้ในการรายงานข่าว บางครั้งภาษาที่ปรากฏอยู่ใน หนังสือพิมพ์ เป็นภาษาที่ถูกผู้เรียบเรียงข่าวตกแต่งจากผู้รายงานข่าวอีกครั้ง ดังนั้น จึงไม่มีรูปแบบตามตัวกำหนดของเขตของภาษาที่เป็นกลาง บางครั้งอาจถูกตกแต่ง ให้งดงาม หรือมีการซ่อนเงื่อนในภาษาไว้ โยไม่กล้าเปิดเผยความจริง หรือ บางครั้งอาจก่อให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งตามมาหลังจากที่คัดเลือกภาษามาก ใช้ในการรายงานข่าว

3. ธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมา (อำนาจการตัดสินใจของผู้รายงานข่าว ในการเลือกข่าว) อาจทำให้เนื้อหาของข่าวหายไป ข่าวจะไม่เป็นข่าว ถ้า ผู้รายงานข่าวไม่นำเสนอเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ซึ่งบางครั้งเรื่องหลายเรื่องที่ ผู้สื่อข่าวไม่สนใจก็จะไม่เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ ถ้าจะมีการนำมาลงก็ต่อเมื่อ ผู้รายงานข่าวเห็นว่ามีผลเสียในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3.1 ผู้รายงานข่าวจะมองข้างเหตุการณ์ที่ไม่สดหรือใหม่ หรือไม่มีความขัดแย้งไป

3.2 รูปแบบการเสนอข่าวพีรามิดหัวกลับที่ใช้กันมานานนั้น อาจดี เฉพาะในบางข่าวเท่านั้น เช่น ข่าวอาชญากรรม แต่จะไม่ได้ในข่าวที่ต้องการ ปุ่มหลังหรือ ต้องการเจาะลึกเพราะจะได้แต่เปลือกของเรื่องเท่านั้น

3.3 ความไม่ต่อเนื่องของข่าวทำให้เนื้อหาข่าวหายไป สื่อมวลชน มักจะลงข่าว ไม่ต่อเนื่อง ทำให้ข่าวนั้นมีความสำคัญน้อยลง เนื้อหาข่าวอาจ หายไปใน ช่วงที่สื่อมวลชนไม่เสนอข่าวออกมา

4. ข้อจำกัดเรื่องเวลา อาจทำให้มีการใช้ภาษาที่รวดเร็ว แล้ว ทำให้เนื้อความบางอย่างขาดหายไปจากการใช้ภาษาที่รวบรัดและสั้นลงก็เป็นได้

จะเห็นได้ว่า แนวคิดความเป็นกลางในการรายงานข่าวบางครั้งอาจ เป็นเพียงรูปแบบที่นักสื่อสารมวลชนได้วางกรอบแนวคิดเอาไว้เท่านั้น แต่ใน ทางปฏิบัติอาจมีตัวแปรอื่นเข้ามาแทรกหรือเข้ามารบกวนการยึดความเป็นกลาง ของสื่อมวลชนในการรายงานข่าวหรือในการปฏิบัติหน้าที่ และจากการศึกษาครั้งนั้น นอกจากผู้วิจัยจะได้นำกรอบแนวคิดของนักสื่อสารมวลชนที่กล่าวมาข้างต้นมาศึกษา แล้ว ผู้วิจัยยังจะได้ศึกษาถึงตัวแปรอื่นที่เข้ามามีส่วนหรือเข้ามารบกวน ความเป็นกลางของสื่อมวลชนในการรายงานข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติด ตามกรณีศึกษา อาจเกิดจากตัวแปรที่ได้แบ่งไว้เป็นตัวแปรภายนอกกับภายใน ซึ่ง จะได้นำมาเปรียบเทียบในการศึกษาครั้งนี้ ข้อมูลที่ผู้วิจัยคาดว่าจะได้นั้นมาจากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานข่าว

นอกจากตัวแปรต้นที่เกิดจากปัจจัยต่างๆ เข้ามารบกวนความเป็นกลางใน ตัวของสื่อมวลชน ผู้วิจัยยังจะได้ศึกษาว่า ตัวแปรที่เกิดขึ้นนั้นนอกจากจะรบกวน ความเป็นกลางในตัวแล้ว ยังเลยไปถึงบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนมากน้อย หรือไม่ มากน้อยแค่ไหน ซึ่งจะได้นำแนวคิดจากทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ ของสื่อมวลชนในสังคมของ เดนิส แม็คเคเวล มาเป็นแนวทางในการศึกษาถึง บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคมตามรูปแบบปกติที่ไม่มีตัวแปรมารบกวนและ เมื่อมีตัวแปรมารบกวนจากกรณีศึกษาทำให้บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนเปลี่ยนไป เป็นเช่นไร ดั่งมีแนวทางโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคมดังนี้

ทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคม

(Structural and Functional Theory)

จากแนวคิดของเดนนิส แม็คควอล (Danis Mcquail) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ไว้ในหนังสือ Mass Communication Theory โดยยกเอาทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ (Structure function Theory) ในสังคมวิทยาของเมอร์ตัน (Merton) ขึ้นมากล่าวอ้างว่า เมอร์ตันได้เขียนถึงทฤษฎีนี้โดยมองว่า สังคมคือ ระบบอันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยหน่วยทำงานหรือระบบย่อยจำนวนหนึ่งยึดโยงกันอยู่ และช่วยกันทำงานคนละอย่างซึ่งล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นต่อส่วนรวม สื่อมวลชน คือ หน่วยงานหรือระบบย่อยอันหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ที่จะตอบสนองความจำเป็นทางสังคมในด้านความต่อเนื่อง การรักษาระเบียบ กฎเกณฑ์การรวมเอกภาพ การกระตุ้นเตือน การแนะแนวทาง และการปรับตัว

ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่า สื่อมวลชนเป็นระบบย่อยอิสระที่มีทิศทางของตนเอง และคอยปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในกรอบของอุดมการณ์ทางการเมือง แต่อาจต้องอยู่ในกฎระเบียบของวิชาชีพที่เกิดขึ้นจากการต่อรองในลักษณะการเมืองอยู่บ้าง โดยเชื่อว่าสื่อมวลชนเป็นเพียงเครื่องมือของการดำรงสังคม ไม่เหมือนกับแนวคิดแบบมาร์กซิสต์ที่เห็นว่า สื่อมวลชนเป็นแหล่งกำเนิดที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง

สุกัญญา สุตบรรทัด ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคมไว้ดังนี้

1. บทบาทในการสร้างเสริมสติปัญญาแก่สาธารณะชน (enlightening the public) ได้แก่การเป็นแหล่งข่าวสาร ซึ่งสาธารณะชนนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ และทำให้ได้รู้ถึงทัศนคติแนวความคิดของคนที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน

2. บทบาทในการเกื้อหนุนระบบทางการเมือง (servicing the political system) สื่อมวลชนมีบทบาทในการแถลงแจ้งให้ประชาชนทราบ

เกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐ เป็นผู้หยิบยกปัญหาสำคัญมาอภิปรายอย่างกว้างขวาง เพื่อแก้ปัญหาวิถีทางดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย

3. บทบาทในการพิทักษ์เสรีภาพส่วนบุคคล (safeguarding personal liberties) สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์คอยเฝ้ารัฐบาลมิให้กระทำการใดที่บ่อนทำลายสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล

4. บทบาทในการหาผลประโยชน์ (making a profit) เพื่อที่ว่าสื่อมวลชนจะไม่ตกเป็นเครื่องมือของบุคคลใดหรือกลุ่มใด สื่อมวลชนก็ต้องช่วยตัวเองในการหาผลประโยชน์

5. บทบาทในการให้ความบันเทิง (providing entertainment) แม้จะปรากฏว่า สื่อมวลชนบางประเภทจะเน้นการบันเทิงมากเกินไป แต่ก็ก็เป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนก็ต้องไม่ลืมหน้าที่ในการให้ข่าวสาร ซึ่งเป็นหน้าที่หลัก

6. บทบาทในการเกื้อกูลระบบเศรษฐกิจ (servicing the economic system) กระทำโดยการโฆษณา ซึ่งเป็นการขยายระบบเศรษฐกิจการค้าอย่างรวดเร็ว โดยการเป็นสื่อ นำผู้ซื้อและผู้ขายให้มาพบกัน สื่อมวลชนยังบริการข่าวสารทางเศรษฐกิจ เพื่อให้บริษัทร้านค้าได้ตัดสินใจทางในภายภาคหน้าด้วย

อย่างไรก็ตาม บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนดังกล่าว วางอยู่บนรากฐานของเสรีนิยมซึ่งยึดถือในเสรีภาพ เชื่อในความเป็นมนุษย์ซึ่งเกิดมาอย่างเสรี รู้จักใช้เหตุผล อันทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์ อุดมการณ์แห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับรัฐมีอยู่ว่า รัฐจะต้องกระทำการซึ่งกีดกันเสรีภาพส่วนบุคคลน้อยที่สุด คือจะต้องปล่อยให้ประชาชนกระทำการโดยเสรีเท่าที่กระทำได้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนมาศึกษาเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคมไทยในการทำข่าวสืบสวน จากกรณีศึกษาข่าวผู้ค้ายาเสพติด ว่าในการทำงานกรณีศึกษาที่สื่อมวลชนได้ทำตามบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่น้อยเพียงใดหรือได้แค่ไหนและตัวแปรทำให้บทบาทเปลี่ยนไปหรือไม่

นอกจากจะได้นำแนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนมาศึกษาแล้ว
ยังได้นำแนวคิดเรื่อง การรายงานข่าวสืบสวน (Investigative Reporting)
มาเป็นแนวทางในการศึกษางานครั้งนี้ด้วย เพื่อศึกษารูปแบบและเนื้อหาข่าวกรณี
ศึกษากับแนวคิดเรื่ององค์ประกอบข่าวสืบสวน ซึ่งมีแนวคิดดังนี้

การรายงานข่าวเชิงสืบสวน (Investigative Reporting)

แอนเดอร์สันและเบนจามินสัน (Anderson & Benjaminson, 1942) ได้สรุปแนวคิดของการรายงานข่าวเชิงสืบสวนไว้ว่า
เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับข้อมูลที่มีเงื่อนงำซึ่งบางครั้งเป็นการสืบสวนเกี่ยวกับ
พฤติกรรมของพวกบรรดาข้าราชการ ที่มีพฤติกรรมต้องสงสัยเกี่ยวกับเรื่อง
คอร์รัปชัน บางครั้งการสืบข่าวไม่เพียงแต่จะเรื่องของบุคคลเท่านั้น อาจเป็น
เรื่องเกี่ยวกับองค์กรต่างๆหรือองค์กรทางการเมือง กลุ่มบุคคล หรือแม้แต่รัฐบาล

ส่วนเรื่องที่ทำกรสืบสวนนั้นไม่จำเป็นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องการทุจริต
ทางการเงินเท่านั้น อาจเกี่ยวกับเรื่องทุจริตในโครงการอื่นๆ และไม่ว่าจะเป็น
เรื่องใดก็ตาม นักสืบสวนจะต้องใช้วิธีการสืบสวนหลากหลายให้ได้ข้อมูลแห่ง
การทุจริตนั้นมา ซึ่งจะต้องอาศัยความชำนาญหรือความสามารถพิเศษใน
การทำงานเฉพาะบุคคลหรือความสามารถในการป้อนคำถามจากแหล่งข้อมูลเพื่อ
ล้วงเอาเรื่องราวที่ต้องการคำตอบมาให้ได้

นักข่าวที่ทำข่าวเชิงสืบสวนนั้นจะต้องมีบุคลิกที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์
ที่ดีพอที่จะพูดคุยกับบุคคลได้ทุกระดับมีไหวพริบและมีความคิดรอบคอบ นอกจากนี้ยัง
ต้องพร้อมที่จะทำงานหนักในขณะเดียวกันก็จะต้องมีเวลาให้กับงานที่ทำมากด้วย

บุญเลิศ ช้างใหญ่ กล่าวถึงแนวคิดเรื่องข่าวเชิงสืบสวนว่า เป็นข่าว
ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากข่าวธรรมดาทั่วไป เพราะจะต้องทะลุทะลวง
ข่าวอย่างฉกาจจนกระทั่งข่าวสืบสวนสอบสวนอาจเป็นข่าวที่เกี่ยวกับการเมือง

เศรษฐกิจ อาชญากรรม สังคม การศึกษา หรือข่าวประเภทอื่นๆ

ในวิชาการหนังสือพิมพ์ คำว่า "ข่าวเชิงสืบสวน" หมายถึงการทำข่าวที่จะต้องสืบสวนหาคนร้ายหรือผู้กระทำความผิด โดยทำการค้นหาความจริงจากเรื่องราวที่มีเงื่อนงำ ซึ่งจะต้องอาศัยพยานและหลักฐานมาอ้างอิงด้วย ผู้ทำข่าวหรือสื่อมวลชนนั้นจะต้องรายงานข่าวสารและพฤติกรรมให้สาธารณชนได้รับรู้รับทราบว่ามีอะไรเกิดขึ้น

การทำข่าวเชิงสืบสวนนั้น นักข่าวไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะไปสอบปากคำผู้ใดเหมือนเจ้าหน้าที่ตำรวจ นักข่าวมีเพียงหน้าที่ในการแสวงหาข่าวสารและข้อเท็จจริงมาเสนอต่อผู้อ่าน โดยข่าวสารและข้อเท็จจริงนั้นจะได้มาจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งนักข่าวจะต้องอาศัยความพยายามอย่างสูงเพื่อจะไปหาเรื่องราวนั้นมาให้ได้

ซึ่งบางครั้งข่าวสารหรือข้อเท็จจริงที่หนังสือพิมพ์ไปขุดคุ้ยมาเสนอเจ้าหน้าที่บ้านเมืองไม่เคยรู้เรื่องราวนั้นมาก่อนและได้นำข่าวสารข้อเท็จจริงนั้นมาให้ประโยชน์ในการขยายผลและคลี่คลายปมเงื่อนของคดีได้

ข้อสำคัญที่สุดคือหนังสือพิมพ์มักจะถือเอาการทำข่าวเชิงสืบสวน โดยเฉพาะข่าวเกี่ยวกับเรื่องการทุจริต คอร์รัปชันเป็นจิ้งหหวะหรือโอกาสที่จะพิสูจน์ฝีมือให้เห็นถึงอุดมการณ์แห่งความซื่อและความสามารถของนักข่าวและทีมงานในกองบรรณาธิการ

สมหมาย ปาวิจันต์ต์ ให้คำจำกัดความของ "ข่าวสืบสวน" หรือข่าวเจาะว่า ข่าวที่นักข่าวต้องไปขุดคุ้ย ไปเจาะ หรือไปหามา ไม่ใช่ให้ข่าววิ่งมาหา หรือข่าวที่มีอยู่แล้ว นักข่าวเพียงแต่ไปรับหรือไปหยิบมา ซึ่งข่าวนี้นี้เราเรียกว่า "ข่าวแจก" (press release)

การรายงานข่าวสืบสวน จึงหมายถึงข่าวที่ผู้สื่อข่าวสามารถเข้าถึงแหล่งข่าวแรก (first source) ซึ่งเป็นต้นตอของเหตุการณ์ จนกระทั่งค้นพบข้อเท็จจริงอันเป็นความจริงแท้ แล้วนำมาตีแผ่จนสาธารณชนได้รับรู้อย่างถูกต้องและกว้างขวาง

กระบวนการทำข่าว

แอนเดอร์สัน ได้กล่าวถึงวิธีการทำข่าวเชิงสืบสวนไว้ว่า วิธีการทำข่าวสืบสวนที่นิยมทำกันมากที่สุดคือ การที่ผู้หาข่าวนำตัวเข้าไปอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น หรืออาจปลอมตัวเข้าไปเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์ เช่น เคยมีนักข่าวฝึกหัดท่านหนึ่ง ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกา นักข่าวฝึกหัดคนนั้นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการณ์ ด้วยการเข้าไปทำงานเป็นคนเซ็นรถพยาบาล บางครั้งเธอเคยเข้าไปทำงานในโรงงาน เพื่อต้องการให้ได้เรื่องที่ต้องการสืบหาารายงานข่าว

อย่างไรก็ตาม แอนเดอร์สันและเบนจามินสันได้กล่าวอีกว่า ผู้ทำการสืบหาข่าวทั้งหมดไม่จำเป็นจะต้องได้เนื้อข่าวมาด้วยวิธีการนำตัวเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการณ์เสมอไป

ทำงานเป็นทีม

หนังสือการรายงานข่าวเชิงสืบสวนได้กล่าวถึงรูปแบบการทำงานข่าวเชิงสืบสวนไว้ว่า ภายหลังจากหนังสือพิมพ์ได้เสนอข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่งออกไปและมีเจตจำนงจะให้ข่าวชิ้นนั้นดำเนินไปสู่ความสำเร็จเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากกองบรรณาธิการ โดยเฉพาะระดับหัวหน้าข่าว

การขอความร่วมมือจากกองบรรณาธิการนั้น ขั้นแรกจะต้องให้กองบรรณาธิการมีความเข้าใจเรื่องราวของข่าวสืบสวนนั้นๆก่อนว่า ประเด็นสาระสำคัญของข่าวนั้นอยู่ที่ไหน เจอนปมปัญหามีอะไรบ้างและเหตุการณ์จะพัฒนาไป โดยการแสดงบทบาทของหนังสือพิมพ์ได้อย่างไร

ขั้นต่อไปคือ การวางแผนและการแบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในกองบรรณาธิการ เพราะข่าวชนิดนี้มีความสลับซับซ้อนมาก และบางเรื่องอาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับส่วนราชการ เอกชน หรือแม้กระทั่งคณะรัฐบาล ลักษณะข่าวชนิดนี้ต้องมีการประสานงานและทำงานกันเป็นทีมจึงจะสามารถเจาะลึกข่าว

สมหมาย ปาวิจจัตต์ กล่าวถึงกระบวนการทำข่าวสืบสวนไว้ดังนี้

1. ระดมความคิดหรือมุมมองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น วิเคราะห์เหตุการณ์จนเกิดความมั่นใจว่า เหตุการณ์ที่ได้มาไม่จบลงเพียงเท่านั้น แต่กลับตรงกันข้าม เป็นเรื่องผิดปกติที่ต้องติดตามข้อเท็จจริง
2. เข้าสู่ระบบการทำงาน ตรวจสอบเรื่องราวที่ได้ยิน ได้ฟังได้อ่านว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่ หลังจากนั้นก็ดำเนินการวางแผน เก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐาน
3. ตั้งสมมุติฐาน (แง่มุมต่างๆที่ผู้ตั้งสมมุติฐานคาดหมายหรือวิเคราะห์หรือวิเคราะห์เบื้องหลังเหตุการณ์นั้น) เมื่อนักข่าวหรือบุคคลในกองบรรณาธิการเกิดความสงสัยในเรื่องที่เกิดขึ้น และได้ข้อมูลเบื้องต้นว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจริง ความสงสัยจาก tip ที่ได้มา จะนำไปสู่การตั้งข้อสังเกตหรือสมมุติฐานในเวลาต่อมา
4. กำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจน เมื่อได้สมมุติฐาน แล้วก็จะมีการจัดลำดับความเป็นไปได้ อะไรควรเป็นสมมุติฐานก่อนหลังแล้วกำหนดเป้าหมายของการทำงาน เช่น จะต้องนำข้อเท็จจริงออกมาตีแผ่ให้มากที่สุด
5. วางแผนสืบค้น ตลอดจนมองหาแหล่งข่าวที่จะเข้าไปหาข้อเท็จจริง ขั้นตอนการวางแผนจะต้องประสานกันทั้งแผนและคน อาจใช้นักข่าวสายปกติหรือ

เฉพาะกิจหรือทำงานกันเป็นทีม

5.1 การพิจารณาเลือกแหล่งข่าว เพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ ของแหล่งข่าว จะแบ่งประเภทแหล่งข่าวออกเป็นดังนี้

5.1 แหล่งข่าวประเภทเสียประโยชน์ ประเภทนี้จะให้รายละเอียดมาก ดังนั้นนักข่าวจะต้องวางตัวเป็นกลาง พิจารณาถึงความเป็นไปได้

5.2 แหล่งข่าวประเภทได้ประโยชน์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ต้องการเปิดเผยข้อมูล เพราะตนเป็นฝ่ายถูก อีกประเภทไม่ ต้องการเปิดเผยข้อมูลเพราะกลัวเสียประโยชน์

5.3 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล หมอนักธุรกิจ ฯลฯ

6. การเสนอหรือรายงานข่าว ถ้าเป็นข่าวที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ผู้รายงานจะต้องรายงานความเป็นมาของข่าว ความน่าสงสัยจากข้อมูล โดยผู้รายงานข่าวจะต้องมีความรู้ทางเทคนิคเชิงวิชาการ หรือมีความรู้เฉพาะด้าน จะทำให้มีมุมมองประเด็นข่าวที่กว้างขวางออกไป เช่น ทำข่าวเรื่องการตลาดหลักทรัพย์ ก็ต้องมีความรู้ทางการซื้อขายหลักทรัพย์ด้วย

รูปแบบการนำเสนอข่าว

สมหมาย ปาวิจจัตต์ กล่าวถึงเรื่องมิติและความแรงของข่าวไว้ในหนังสือข่าวเจาะ เจาะข่าวว่ามีมิติและความแรงของข่าวถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในข่าวสืบสวนที่ดี ซึ่งแบ่งตามมิติและความแรงของข่าวเป็นดังนี้

1. ข่าวจะต้องมีความลึก หมายถึง ลักษณะข่าวสืบสวนที่มีหลักฐาน พิสูจน์ข้อเท็จจริงของข่าว เช่น ข่าวที่มีแหล่งข่าวอ้างอิง ข่าวที่มีเอกสารอ้างอิง ข่าวที่มีงานวิจัยสนับสนุน หรือข่าวที่มีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าวเพื่อเป็นการสนับสนุนข้อเท็จจริง

นอกจากนี้ข่าวสืบสวนที่มีความลึกยังต้องเป็นข่าวที่มีการจัดระบบในการสืบสวน คือมีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลข่าวและผู้ที่เกี่ยวข้องว่าจะวางระบบการทำงานอย่างไร สิ่งใดควรเริ่มก่อน สิ่งใดควรเริ่มหลัง หรือไม่ก็มีการนำเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเขียนข่าวเพื่อให้เนื้อหาที่มีความลึกมากกว่าเดิม ซึ่งการพิจารณาความลึกจะดูจากเอกสารว่าเกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อข่าวมากน้อยเพียงใด

2. ข่าวจะต้องมีความกว้าง หมายถึง ข่าวนั้นมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น หรือองค์กรอื่น มากกว่าข่าวปกติ หรือเป็นข่าวที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ

3. ข่าวจะต้องมีความซับซ้อน คือ มีประเด็นหรือแง่มุมของข่าวหลายประเด็น เกิดขึ้นตลอดเวลา หรือ ข่าวเพียงข่าวเดียวสามารถเกิดประเด็นข่าวใหม่ได้มากกว่าหนึ่งประเด็น และประเด็นนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับข่าว ข่าวสืบสวนสอบสวนหลายข่าวจะต้องมีข้อมูล เอกสาร หลักฐาน พยานบุคคล เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามความลึกและผลกระทบของข่าวเกี่ยวข้องไปถึงผู้ใด ทั้งผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์

การเพิ่มของเอกสาร หรือบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ข่าวมากขึ้นเรื่อยๆ นี้ ทำให้ข่าวสืบสวนมีประเด็นสลับซับซ้อนมากขึ้น การหยิบยกประเด็นขึ้นมาติดตามหรือนำเสนอจึงต้องคัดเลือก กลั่นกรองประเด็นที่จะนำเสนอ ประเด็นใดควรเสนอก่อน ประเด็นใดจะเก็บไว้เพื่อสืบครั้งต่อไป หรือ ประเด็นใดที่จะเสนอระหว่างกลางที่ข่าวกำลังดำเนินไปหรือเก็บไว้เสนอในตอนท้าย เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ข่าวสืบสวนจะต้องพิจารณาความซับซ้อนของข่าวที่เกิดขึ้น ซึ่งแต่ประเด็นต้องแสดงถึงความเป็นไปได้ เพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือของข่าวที่รายงานไปแล้วมากขึ้นๆ

การนำเสนอข่าวที่มีซับซ้อนของประเด็นข่าวนั้น นอกจากการนำเสนอในรูปแบบของข่าวอย่างเกาะติดสถานการณ์ต่อเนื่องแล้ว การนำเสนอในรูปแบบรายงาน บทสัมภาษณ์ ลำดับความเป็นมาของเหตุการณ์ (conology) ซึ่งเป็นการให้รายละเอียดความเป็นมาของข่าวที่นำเสนอไปแล้วตามลำดับ มีการสรุป

เรื่อง ประเด็นปัญหาที่เป็นเงื่อนไขให้ผู้อ่านเข้าใจ จะทำให้ผู้อ่านใหม่ๆที่ไม่ได้
ตามอ่านข่าวนั้นมาตั้งแต่ต้นมีความเข้าใจและสนใจข่าวเพิ่มมากขึ้น

การนำเสนอในรูปแบบทวิเคราะห์ วิเคราะห์ ซึ่งให้เห็นแง่มุมความเป็นไปได้
ของประเด็นข่าวต่างๆว่าน่าจะเป็นไปได้ในทางไหน เพราะอะไร และแนวโน้ม
ต่อไปจะคลี่คลายออกมาอย่างไร

นอกจากนี้อาจมีการนำเสนอประเด็นข่าวที่ซับซ้อนในรูปแบบหน้าภาพชุด
จากเหตุการณ์ข่าว กิจกรรมเสริมอื่น เช่น การจัดประชุมสัมมนาโต๊ะกลม
การอภิปราย การสำรวจประชามติ แล้วนำมาเสนอเป็นข่าว

จะเห็นได้ว่าการนำเสนอเรื่องราวที่มีประเด็นสลับซับซ้อนในรูปข่าว
อย่างเดียวของข่าวสืบสวน ไม่สามารถอธิบายขยายความได้ทั้งหมดครบถ้วน
ในวันเดียวกัน ขณะที่บทความ บทรายงาน บทวิเคราะห์นั้นสามารถขยายความ
หรือประเด็นข่าวที่สลับซับซ้อนได้ดีกว่า ดังนั้นข่าวที่มีประเด็นข่าวซับซ้อน จึงมี
รูปแบบการนำเสนอมากกว่าข่าวทั่วไป

ความสำคัญของข่าว

1. ข่าวจะต้องมีความแรง หรือมีพลังข่าวมากกว่าข่าวปกติ
ซึ่งข่าวทั่วไปผู้อ่านเพื่อรับรู้เหตุการณ์เท่านั้น ขณะที่ข่าวสืบสวนมีลักษณะที่สะท้อน
การต่อสู้เอาจริงเอาจังจากผู้ตกเป็นข่าว หรือเป็นข่าวที่มีผลกระทบของข่าว
มากกว่าข่าวปกติ คือกระทบไปเป็นวงกว้าง ซึ่งหมายถึงเนื้อข่าวเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป

2. ข่าวมีความต่อเนื่อง หมายถึง ข่าวจะต้องมีประเด็นให้นักข่าว
ติดตามและมีเนื้อหานำเสนอติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งไม่จำกัดแน่นอนว่าเป็น
ระยะเวลาเท่าไร ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของข่าวว่ามีประเด็นมากน้อยแค่ไหน แต่
ข่าวสืบสวนควรมีประเด็นมากกว่าปกติ ทำให้การติดตามรายงานข่าวต้องเกาะติด

สถานการณ์ ความสำเร็จของข่าวในลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับความต่อเนื่องด้วยเช่นกัน

3. ข่าวต้องมีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือ หมายถึง ในเนื้อหาข่าวจะมีการชดช้อยข้อเท็จจริง มีหลักฐาน เอกสาร ข้อมูลมายืนยันพิสูจน์ให้เห็นได้ชัดเจน และไม่มีการบิดเบือน ปิดกั้นอำพรางข้อเท็จจริง และมีบทสรุปที่โปร่งใส

แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของข่าวสารที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

สมหมาย ปาวิจฉัตต์ กล่าวไว้ในหนังสือข่าวเจาะ เจาะข่าว ว่า ข่าวสืบสวนจะต้องมีความลึกของข่าวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และยังเป็นข่าวที่มีผลกระทบเกี่ยวโยงไปถึงบุคคลอื่น ทั้งผู้ที่ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์จากข่าว หรืออาจไปกระทบถึงคนกลางที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่เนื่องจากว่าเขารู้เรื่องราวทั้งหมดดีและมีหลักฐานยืนยันอยู่ในมือ ซึ่งในที่สุดผลกระทบของข่าวที่เกี่ยวข้องไปถึงบุคคลที่ทำผิดอื่นๆ อาจทำให้บุคคลเหล่านั้นเริ่มเคลื่อนไหว เช่น อาจติดต่อกับหนังสือพิมพ์ เพื่อต้องการให้ข่าวเพิ่มเติมกรณีที่ข่าวนั้นเป็นประโยชน์ต่อตนเอง หรืออีกนัยหนึ่ง บุคคลที่ถูกกระทบและเสียผลประโยชน์อาจพยายามหลบเลี่ยงสื่อมวลชน หรือพยายามปิดบังซ่อนเร้นความจริง หรือเอกสารต่างๆ หรือพยายามใส่ร้ายป้ายสีคนอื่นเพื่อให้ตนพ้นผิดได้ เหตุการณ์ได้กระทบจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าว ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์หรือผู้ที่เสียประโยชน์ก็ตาม ซึ่งในที่สุดผลของการสืบสวนข่าวจากสื่อมวลชนอาจทำให้บุคคลเหล่านั้นถูกผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในที่สุด เช่น เมื่อข่าวแจออกมาแล้วเกิดเป็นคดีความ ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องลาออกจากตำแหน่งไป

เช่น จากข่าวคนร้ายจับตุงประตูตึกวอเตอร์เกตเข้าไปในห้องทำงานของสำนักงานหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีของพรรคเดโมแครต ข่าวนี้เป็นข่าวเล็กๆธรรมดาเป็นข่าวโรงพักในสายตาหนังสือพิมพ์ทั่วไป

แต่ปรากฏว่านายบ็อบ วูดเวิร์ด และนายคาร์ล เบิร์นสตีล 2 นักข่าวของหนังสือพิมพ์วอชิงตันโพสต์ เกิดประเด็นสงสัยขึ้นมาว่า ทำไมจะต้องมี

ชโหมยเข้ามาจัดที่ทำการพรรคการเมือง เพราะไม่น่าจะมีสมบัติอะไรนอกจาก
เครื่องพิมพ์ดีด แล้วตัวชโหมยก็ไม่ได้ค้นหาทรัพย์สินสมบัติอะไร นอกจากซื้อคัน
เอกสาร มีหน้าซ้ำตัวชโหมยที่ถูกจับยังไม่มีสภาพเหมือนโจรขี้ยาหรือพวกผิวสีด
โศที่เที่ยววัดแงะบ้านคนเป็นอาชีพ

ความสงสัยนี้เอง ทำให้ 2 นักข่าวหัวเห็ดนำไปหารีอกับ
นายแบรดลีย์ หัวหน้ากองบก.จนเกิดความคิดตรงกันว่า เรื่องนี้ผิดสังเกต น่าจะมี
อะไรซ่อนอยู่เบื้องหลัง นายเบน แบรดลีย์ จึงสั่งการให้เดินเรื่องชุดต่อเอาข่าวชั้น
หน้าหนึ่งหัวไม้ทันที

ข่าวดังกล่าวถูกขุดค้นต่อมาจนพบความจริงว่า ลูกน้องประธานาธิบดี
ริชาร์ด นิกสัน ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทำเนียบขาว วางเกมส์สกปรกดักฟัง
โทรศัพท์พวกเดโมแครต วางแผนตั้งแต่จัดแงะตีกวอเตอร์เกตเข้าไปค้นความลับ
ในการหาเสียงของที่ทำการพรรคเดโมแครต ข่าวนี้มีผลให้ประธานาธิบดีนิกสัน
ต้องลาออกจากตำแหน่ง

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจะได้นำมาศึกษาทั้งจากการวิเคราะห์เนื้อหา
ข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดด้วย ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ด้วยตัวเองแล้ว ยัง
จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานข่าวและทำการเปรียบเทียบ
เทียบว่าปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลหรือเข้ามาเป็นอุปสรรคหรือปัญหานั้นมีผลต่อรูป
แบบการนำเสนอข่าวและการให้ความสำคัญข่าวสืบสวนจากกรณีศึกษาอย่างไรด้วย

แผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องศึกษากับแนวคิด

